

પ્રકરણ ૨ - હક અને હકદારી

સમાનતા અને સમાન (ભેદભાવ-રહિત) વર્તન. ૩.

- (૧) સમુચિત સરકારે એ બાબત સુનિશ્ચિત કરવી જોઈશે કે અશક્ત વ્યક્તિઓ, બીજી વ્યક્તિઓની જેમ જ, સમાનતાનો અને જીવન જીવવાનો હક ગરિમાપૂર્વક ભોગવે છે અને તેના અથવા તેણીના ગૌરવ માટે આદર મેળવે છે.
- (૨) સમુચિત સરકારે, યોગ્ય વાતાવરણ પૂરું પાડીને, અશક્ત વ્યક્તિઓની ક્ષમતાનો ઉપયોગ કરવા માટેનાં પગલાં લેવા જોઈશે.
- (૩) કોઈ વિરુદ્ધનું કાર્ય અથવા કૃત્ય એ કોઈ કાયદેસરનું લક્ષ્ય હાંસલ કરવા માટેની વાજબી રીત છે એમ દર્શાવવામાં આવેલ હોય તે સિવાય, કોઈપણ અશક્ત વ્યક્તિ પ્રત્યે, અશક્તતાના કારણસર, ભેદભાવ રાખવો જોઈશે નહિ.
- (૪) અશક્તતાના કારણસર કોઈપણ વ્યક્તિને તેની અથવા તેણીની અંગત સ્વતંત્રતાથી વંચિત રાખવી જોઈશે નહિ.
- (૫) સમુચિત સરકારે, અશક્ત વ્યક્તિઓને વાજબી સગવડો પૂરી પાડવાની બાબત સુનિશ્ચિત કરવા માટેનાં જરૂરી પગલાં લેવાં જોઈશે.

અશક્ત સ્ત્રીઓ અને બાળકો. ૪.

- (૧) સમુચિત સરકાર અને સ્થાનિક સત્તામંડળોએ અશક્ત સ્ત્રીઓ અને બાળકો, બીજી વ્યક્તિઓ સાથે તેમના અધિકારો સમાનપણે ભોગવી શકે તેવું સુનિશ્ચિત કરવા માટે પગલાં લેવા જોઈશે.
- (૨) સમુચિત સરકાર અને સ્થાનિક સત્તામંડળોએ તેવું સુનિશ્ચિત કરવું જોઈશે કે અશક્તબાળકોને તેમને અસર કરતી તમામ બાબતો અંગે તેમના અભિપ્રાયો મુક્તપણે અભિવ્યક્ત કરવા માટે, સમાન આધારે અધિકાર રહેશે અને તેમની વય અને અશક્તતાના સંદર્ભમાં તેઓને યોગ્ય આધાર પૂરો પાડવો જોઈશે.

સામુદાયિક જીવન.

- પ. (૧) અશક્તવ્યક્તિઓને સમાજ (સમૂહ)માં રહેવાનો અધિકાર રહેશે.
- (૨) સમુચિત સરકારે, એવો પ્રયત્ન કરવો જોઈશે કે જેનાથી અશક્ત વ્યક્તિઓને,-
- (ક) કોઈ ખાસ બેઠક વ્યવસ્થામાં રહેવાની ફરજ પાડવામાં ન આવે; અને

કૂરતા અને અમાનુષી વર્તનમાંથી સંરક્ષણ.

- (ખ) વય અને જાતિના સંબંધમાં યોગ્ય ધ્યાન આપીને જીવનને આધાર આપવા માટે, જરૂરી વ્યક્તિગત સહાય સહિત મુકામી, રહેણાક અને બીજી સામુદાયિક આધાર સેવાઓ ઉપલબ્ધ કરી આપવામાં આવે.
- દ. (૧) સમુચિત સરકારે, અશક્તવ્યક્તિઓને તેમની સાથે યાતના કરવામાં, કૂર, અમાનુષી અથવા નાલેશીજનક વર્તન કરવામાં આવે તેમાંથી તેઓને સંરક્ષણ આપવા માટે પગલાં લેવા જોઈશે.
- (૨) કોઈપણ અશક્ત વ્યક્તિ,—
- (૧) સંદેશાવ્યવહાર (સંચાર)ની સુગમ પદ્ધતિ તેના સાધનો અને સ્વિરૂપ મારફત મેળવેલી તેની અથવા તેણીની

સ્વતંત્ર અને જાણ કરેલી સંમતિ સિવાય; અને

- (૨) જેમાં અડધા સભ્યોનથી ઓછા નહિ તેટલા સભ્યો પોતે અશક્તવ્યક્તિઓ હોય અથવા કલમ-૨ ના ખંડ (વ) હેઠળ વ્યાખ્યાયિત કર્યા પ્રમાણેના રજિસ્ટર થયેલા સંગઠનના સભ્યો હોય તેવી સમુચિત સરકાર દ્વારા હેતુ માટે ઠરાવેલી રીતે રચવામાં આવેલી અશક્તતા અંગેના સંશોધન માટેની સમિતિની પૂર્વ-પરવાનગી સિવાય, કોઈ સંશોધનને અધીન રહેશે નહિ.

દુરુપયોગ, હિંસા અને શોષણમાંથી સંરક્ષણ. ૭.

- (૧) સમુચિત સરકારે, અશક્તવ્યક્તિઓને તમામ સ્વમરૂપના દુરુપયોગ, હિંસા અને શોષણમાંથી સંરક્ષણ આપવા માટે પગલાં લેવા જોઈશે અને તેને અટકાવવા માટે—
- (ક) દુરુપયોગ, હિંસા અને શોષણના બનાવોની ન્યાયિક નોંધ લેવી જોઈશે અને આવા બનાવો સામે ઉપલબ્ધ કાયદાકીય ઉપાયો પૂરા પાડવા જોઈશે;
- (ખ) આવા બનાવો થતા અટકાવવા માટે પગલાં લેવા જોઈશે અને તેની જાણ કરવા માટેની કાર્યરીતિ ઠરાવવી જોઈશે;
- (ગ) આવા બનાવોની ભોગ બનેલી વ્યક્તિઓને બચાવવા, તેમનું સંરક્ષણ કરવા અને તેમને પુનઃ સ્થાપિત કરવા માટે પગલાં લેવા જોઈશે; અને
- (ઘ) લોકોની વચ્ચે જાગૃતિ ઊભી કરવી જોઈશે અને તેમને માહિતી ઉપલબ્ધ કરવી જોઈશે.
- (૨) કોઈ વ્યક્તિ અથવા રજિસ્ટર થયેલું સંગઠન કે જેને તેમ માનવાને કારણ હોય કે દુરુપયોગ, હિંસા અથવા શોષણને લગતું કૃત્ય, અશક્તવ્યક્તિ વિરૂધ્ધ કરવામાં આવ્યું છે અથવા કરવામાં આવી રહ્યું છે અને તેવું કૃત્ય થવાની સંભાવના છે, તો તે આવા બનાવો જેમની હકૂમતની સ્થાનિક હદોની અંદર બને તેવા એકિઝ્યુટિવ મેજિસ્ટ્રેટને તે અંગેની માહિતી આપી શકશે.
- (૩) એકિઝ્યુટિવ મેજિસ્ટ્રેટ-એ આવી માહિતી મળ્યેથી, તે ઘટના બનતી રોકવા અથવા તેને અટકાવવા માટે અથવા યથાપ્રસંગ, નીચે જણાવેલા કાર્યો કરવા માટેના હુકમ સહિતનો, તેવી અશક્તવ્યક્તિના સંરક્ષણ માટે, પોતે યોગ્ય ગણે તેવો હુકમ કરવો જોઈશે.
- (ક) અશક્તવ્યક્તિઓના સલામત કબજા અથવા તેમના પુનઃસ્થાપન અથવા યથાપ્રસંગ, બંને માટેની જોગવાઈ કરવા માટે, પોલીસ અથવા આવી વ્યક્તિઓ માટે કામ કરતા કોઈ સંગઠનને અધિકૃત કરીને, આવા કૃત્યનો ભોગ બનેલી વ્યક્તિને બચાવવા માટે;
- (ખ) અશક્તવ્યક્તિ એમ ઈચ્છે, તો તેના રક્ષણાત્મક કબજાની જોગવાઈ કરવા માટે;
- (ગ) તેવી અશક્તવ્યક્તિની દેખભાળ (નિભાવ)ને લગતી જોગવાઈ કરવી.
- (૪) કોઈ અશક્તવ્યક્તિના સંબંધમાં દુરુપયોગ, હિંસા અથવા શોષણને લગતી ફરિયાદ મેળવે અથવા અન્યથા તે અંગેની જાણ થાય તેવા કોઈ પોલીસ અધિકારીએ, નારાજ થયેલી વ્યક્તિને—
- (ક) પેટા-કલમ (૨) હેઠળ સંરક્ષણ માટે અરજી કરવા તેના અથવા તેણીના અધિકાર અને સહાય પૂરી પાડવા માટે હકૂમત ધરાવતા એકિઝ્યુટિવ મેજિસ્ટ્રેટની વિગતો;
- (ખ) અશક્તવ્યક્તિઓના પુનઃસ્થાપન માટે કામ કરતા સૌથી નિકટતમ સંગઠન અથવા સંસ્થાની વિગતો;

(ગ) નિઃશુલ્ક કાનૂની સહાય મેળવવાના અધિકાર; અને

(ઘ) આ અધિનિયમ અથવા આવા ગુના સાથે તજવીજ કરતા બીજા કોઈ કાયદાની જોગવાઈઓ હેઠળ ફરિયાદ રજૂ કરવા માટે અધિકારની, માહિતી આપવી જોઈશે:

પરંતુ આ કલમમાંના કોઈપણ મજકૂરથી, કોઈપણ રીતે એવું અર્થઘટન થશે નહિ કે જેનાથી પોલીસ અધિકારનો ગુનો થયાના સંબંધમાં માહિતી મળ્યેથી, કાયદા અનુસાર કાર્યવાહી કરવા માટે, પોલીસ અધિકારી તેની ફરજમાંથી મુક્ત થાય.

સન ૧૮૬૪નો ૪૫મો

(૫) એકિઝ્યુટિવ મેજિસ્ટ્રેટને એવું જણાય કે કહેવાતું (કથિત) કૃત્ય અથવા વર્તન, ભારતના ફોજદારી અધિનિયમ અથવા તત્સમયે અમલમાં હોય તેવા બીજા કોઈ કાયદા હેઠળ ગુનો બને છે, તો તેઓ જ્યુડિશિયલ (ન્યાયિક) અથવા યથાપ્રસંગ, મેટ્રોપોલિટન મેજિસ્ટ્રેટને તેને લગતી ફરિયાદ મોકલી શકશે.

સંરક્ષણ અને સલામતી. ૮.

(૧) અશક્તવ્યક્તિઓને જોખમ, સશસ્ત્રસંઘર્ષ, માનવહિતલક્ષી સંકટકાલીન પરિસ્થિતિ અને કુદરતી આપત્તિની પરિસ્થિતિમાં સમાન સંરક્ષણ અને સલામતી રહેશે.

સન ૨૦૦૫ નો ૫૩ મો

(૨) રાષ્ટ્રીય આપત્તિ વ્યવસ્થાપન સત્તામંડળ અને રાજ્ય આપત્તિ વ્યવસ્થાપન સત્તામંડળ-એ અશક્તવ્યક્તિઓની સલામતી અને તેના સંરક્ષણ માટે આપત્તિ વ્યવસ્થાપન અધિનિયમ, ૨૦૦૫-ની કલમ ૨-ના ખંડ (ચ) હેઠળ વ્યખ્યાયિત કર્યા પ્રમાણે તેની આપત્તિ વ્યવસ્થાપન પ્રવૃત્તિઓમાં અશક્તવ્યક્તિઓના સમાવેશને સુનિશ્ચિત કરવા માટે યોગ્ય પગલાં લેવા જોઈશે.

સન ૨૦૦૫ નો ૫૩ મો

(૩) આપત્તિ વ્યવસ્થાપન અધિનિયમ, ૨૦૦૫ની કલમ ૨૧? હેઠળ રચાયેલું જિલ્લા આપત્તિ વ્યવસ્થાપન સત્તામંડળ, જિલ્લામાં અશક્તવ્યક્તિઓની વિગતોનું રેકર્ડ નિભાવશે અને આપત્તિવિષયક સાવધાનીમાં વૃદ્ધિ કરી શકાય તે માટે જોખમની કોઈ પરિસ્થિતિ અંગે આવી વ્યક્તિઓને જાણ કરવા યોગ્ય પગલાં લેશે.

(૪) જોખમ, સશસ્ત્ર સંઘર્ષ અથવા કુદરતી આપત્તિની કોઈ પરિસ્થિતિ પછીની પ્રવૃત્તિઓમાં રોકાયેલા સત્તામંડળો (ઓથોરિટી)એ, અશક્ત વ્યક્તિઓ માટે સુગમ (સુલભ) હોય તેવી જરૂરિયાતો અનુસાર સંબંધિત રાજ્ય કમિશનર સાથે પરામર્શ કરીને, આવી પ્રવૃત્તિઓ હાથ ધરવી જોઈશે.

ઘર અને કુટુંબ. ૯.

(૧) કોઈપણ અશક્તબાળકને, બાળકના શ્રેષ્ઠતમ હિતમાં, જરૂરી હોય, તો સક્ષમ કોર્ટનો હુકમ હોય તે સિવાય, અશક્તતાને આધારે તેના અથવા તેણીના માતાપિતાથી અલગ કરવો જોઈશે નહિ.

(૨) માતાપિતા, અશક્તબાળકની કાળજી લેવા માટે અસમર્થ હોય, ત્યારે સક્ષમ કોર્ટે તેના અથવા તેણીના નજીકના સગાસંબંધી પાસે આવા બાળકને મૂકવો જોઈશે અને તેમાં નિષ્ફળ થયેથી, કુટુંબ વ્યવસ્થામાં સમાજની અંદર અથવા અનિવાર્ય કિસ્સામાં, જરૂરી હોય તેમ સમુચિત સરકાર અથવા બિન-સરકારી સંગઠન દ્વારા ચલાવવામાં આવતા આશ્રયગૃહમાં મૂકવો જોઈશે.

પુનરુત્પાદન અધિકારો. ૧૦.

- (૧) સમુચિત સરકારે એવું સુનિશ્ચિત કરવું જોઈશે કે અશક્તવ્યક્તિઓને, પુનરુત્પાદન અને કુટુંબ નિયોજન સંબંધી યોગ્ય માહિતી ઉપલબ્ધ થાય.
- (૨) કોઈપણ અશક્તવ્યક્તિ, કોઈ તબીબી કાર્યરીતિને અધીન રહેશે નહિ કે જેનાથી તે તેની અથવા તેણીની સ્વતંત્ર અને જાણ કરેલી સંમતિ સિવાય બિન-ફળદ્રુપતામાં પરિણામે.

મતદાનમાં સુગતમતા. ૧૧.

ભારતના ચૂંટણી પંચ (કમિશન) અને રાજ્ય ચૂંટણી પંચ (કમિશન)-એ એવું સુનિશ્ચિત કરવું જોઈશે કે અશક્ત વ્યક્તિઓ, તમામ મતદાન મથકોમાં પહોંચી શકે અને મતદાર પ્રક્રિયાને લગતી તમામ સામગ્રી, તેઓ સહેલાઈથી સમજી શકે અને તેઓને ઉપલબ્ધ થાય.

ન્યાયની પ્રાપ્યતા. ૧૨.

- (૧) સમુચિત સરકારે તેવું સુનિશ્ચિત કરવું જોઈશે કે અશક્ત વ્યક્તિઓ, અશક્તતાના આધારે પક્ષપાત (ભેદભાવ) વિના અદાલતી અથવા અર્ધ-અદાલતી અથવા તપાસ (અન્વેષણ) વિષયક સત્તા ધરાવતી કોઈ કોર્ટ, ટ્રિબ્યુનલ, સત્તામંડળ, કમિશન (પંચ) અથવા બીજી કોઈ સંસ્થામાં પ્રવેશવાનો અધિકાર વાપરવા માટે સમર્થ બને.
- (૨) સમુચિત સરકારે, ખાસ કરીને કુટુંબની બહાર રહેતી અને કાનૂની હકો વાપરવા માટે સઘન આધારની જરૂર હોય તેવી અશક્ત વ્યક્તિઓ માટે યોગ્ય સહાયકારક પગલાં લેવા માટેની કાર્યવાહી કરવી જોઈશે.
- (૩) કાનૂની સેવા સત્તામંડળ અધિનિયમ, ૧૯૮૭ હેઠળ રચવામાં આવેલા રાષ્ટ્રીય કાનૂની સેવા સત્તામંડળ અને રાજ્ય કાનૂની સેવા સત્તામંડળોએ 'વાજબી નિવાસની સગવડ સહિત જોગવાઈઓ કરવી જોઈશે કે જેનાથી સુનિશ્ચિત કરી શકાય કે અશક્ત વ્યક્તિઓને, બીજી વ્યક્તિઓને સમકક્ષ તેણે (રાષ્ટ્રીય કાનૂની સેવા સત્તામંડળો અને રાજ્ય કાનૂની સેવા સત્તામંડળોએ) દરખાસ્ત કરેલી કોઈ યોજના, કાર્યક્રમ, સુવિધા અથવા સેવા પ્રાપ્ત થાય.
- (૪) સમુચિત સરકારે—
 - (ક) તેમના તમામ જાહેર (સાર્વજનિક) દસ્તાવેજો સુગમ (સુલભ) સ્વરૂપમાં રહે તેવું સુનિશ્ચિત કરવા માટે;
 - (ખ) ફાઈલ કરવાનું, સંગ્રહ કરવાનું અને સુગમ સ્વરૂપમાં દસ્તાવેજો અને પુરાવાનું સંદર્ભ લેવાનું શક્ય બને તે માટે ફાઈલીંગ વિભાગ, રજિસ્ટ્રી અથવા રેકર્ડની બીજી કોઈ કચેરીને જરૂરી સાધનસામગ્રી પૂરી પાડવામાં આવે તેવું સુનિશ્ચિત કરવા માટે; અને
 - (ગ) અશક્તા ધરાવતી વ્યક્તિઓએ તેમની પસંદ કરેલી ભાષા અને સંદેશાવ્યવહારના માધ્યમમાં આપેલા પુરાવા, દલીલો અથવા અભિપ્રાયને નોંધવાની સુગમતા કરી શકાય તે માટે તમામ જરૂરી સુવિધાઓ અને સાધનસામગ્રી ઉપલબ્ધ કરવી જોઈશે.

કાનૂની હેસિયત. ૧૩.

- (૧) સમુચિત સરકારે એવું સુનિશ્ચિત કરવું જોઈશે કે અશક્ત વ્યક્તિઓને, બીજી વ્યક્તિઓને સમકક્ષ જંગમ અથવા સ્થાવર મિલકતની માલિકી ધરાવવાનો અથવા તે વારસામાં મેળવવાનો, તેમના નાણાકીય કામકાજ પર નિયંત્રણ કરવાનો અને બેંક લોન, ગીરો અને અન્ય સ્વરૂપના નાણાકીય ધિરાણ મેળવવાનો અધિકાર રહેશે.
- (૨) સમુચિત સરકારે એવું સુનિશ્ચિત કરવું જોઈશે કે અશક્ત વ્યક્તિઓ, જીવનના તમામ પાસામાં બીજી વ્યક્તિઓના સમાન આધારે કાનૂની હેસિયત મેળવે અને કાયદા સમક્ષ બીજી કોઈ વ્યક્તિની જેમ દરેક જગ્યાએ સમાન માન્યતા મેળવવાનો અધિકાર તેમને મળે.
- (૩) ખાસ નાણાકીય, મિલકત સંબંધી અથવા બીજી આર્થિક લેવડદેવડમાં આધાર પૂરો પાડતી વ્યક્તિ અને અશક્ત વ્યક્તિ વચ્ચે હિત સંબંધી સંઘર્ષભિન્નો થાય, ત્યારે આવો આધાર પૂરો પાડતી વ્યક્તિએ, તે લેવડદેવડમાં અશક્ત વ્યક્તિને આધાર પૂરો પાડવામાંથી દૂર રહેવું જોઈશે:
પરંતુ આધાર પૂરો પાડતી વ્યક્તિ, લોહીના સગપણ, સંબંધ અથવા દત્તકગ્રહણથી અશક્ત વ્યક્તિને સંબંધિત છે માત્ર તે આધાર માત્રથી હિતસંબંધી પૂર્વધારણા રહેશે નહિ.
- (૪) અશક્ત વ્યક્તિ, કોઈ આધાર વ્યવસ્થામાં ફેરફાર, સુધારો કરી શકશે અથવા તેને છૂટી કરી શકશે અને બીજી વ્યક્તિનો આધાર મેળવી શકશે:
પરંતુ આવો ફેરફાર, સુધારો અથવા છૂટી કરવાની બાબત, ભાવિલક્ષી રહેશે અને ઉપર્યુક્ત આધાર વ્યવસ્થા સહિત અશક્ત વ્યક્તિ દ્વારા કરવામાં આવેલી કોઈ તૃતીય પક્ષકાર લેવડદેવડને રદબાતલ કરશે નહિ.
- (૫) અશક્ત વ્યક્તિ પર આધાર પૂરો પાડતી કોઈ વ્યક્તિએ અનુચિત (બિનવાજબી) પ્રભાવ કરવો જોઈશે નહિ અને તેની અથવા તેણીની સ્વાતંત્રતા, તેનો અથવા તેણીનો મોભા (ગૌરવ) અને તેની અથવા તેણીની ગુમતા પ્રત્યે આદરભાવ રાખવો જોઈશે.

વાલીપણા માટેની જોગવાઈ. ૧૪.

- (૧) તત્સમયે અમલમાં હોય તેવા બીજા કોઈ કાયદામાં ગમે તે મજકૂર હોય તેમ છતાં, આ અધિનિયમના આરંભની તારીખે અને તે તારીખથી, રાજ્ય સરકારે જાહેર કરેલી જિલ્લા કોર્ટ અથવા કોઈ મુકરર કોર્ટને એવું જણાય કે અશક્ત વ્યક્તિ કે જેને પૂરતો અને યોગ્ય આધાર પૂરો પાડવામાં આવ્યો હોય પરંતુ તેકાનુનીપણે બંધનકર્તા નિર્ણયો લેવા માટે અસમર્થ હોય, તો તેને રાજ્ય સરકાર ઠરાવે તેવી રીતે, તેવી વ્યક્તિ સાથે પરામર્શ કરીને, પોતાના વતી કાનૂનીપણે બંધનકર્તા નિર્ણયો લેવા માટે મર્યાદિત વાલીપણાનો વધુ આધાર પૂરો પાડી શકાશે:

પરંતુ જિલ્લા કોર્ટ અથવા યથાપ્રસંગ, મુકરર સત્તામંડળ (ઓથોરિટી), આવા આધારની જરૂરિયાત હોય તેવી અશક્ત વ્યક્તિને કુલ આધાર આપી શકશે અને મર્યાદિત વાલીપણું અવારનવાર આપવાનું હોય, ત્યારે તે કિસ્સામાં પૂરા પાડવાના આધાર સંબંધી નિર્ણયની સમીક્ષા, પૂરા પાડવાના આધારનો પ્રકાર અને તેની પદ્ધતિ નક્કી કરવા માટે, કોર્ટ અથવા યથાપ્રસંગ, મુકરર સત્તામંડળ દ્વારા કરી શકાશે.

સ્પષ્ટીકરણ- આ પેટા-કલમના હેતુઓ માટે, “મર્યાદિત વાલીપણું” એટલે સંયુક્ત નિર્ણયની વ્યવસ્થા કે જેનું વાલી અને અશક્ત વ્યક્તિ વચ્ચે પારસ્પરિક સમજ અને વિશ્વાસના આધારે સંચાલન થતું હોય અને જે નિર્દિષ્ટ મુદત સુધી મર્યાદિત રહેશે અને જેનું અશક્ત વ્યક્તિની ઈચ્છાશક્તિ અનુસાર સંચાલન થશે.

- (૨) આ ખવિનિયમના આરંભની તારીખે અને તે તારીખથી, તત્સમયે અમલમાં હોય તેવા બીજા કોઈ કાયદાની કોઈ જોગવાઈ હેઠળ અશક્ત વ્યક્તિ માટે નિમાયેલા દરેક વાલી મર્યાદિત વાલી તરીકે કામ કરતા હોવાનું ગણાશે.
- (૩) કાનૂની (કાયદામાન્યે), વાલીની નિમણૂક કરતા મુકરર સત્તામંડળ (ઓથોરિટી)ના નિર્ણયથી નારાજ થયેલી કોઈ અશક્ત વ્યક્તિ, તે હેતુ માટે રાજ્ય સરકાર જાહેર કરે તેવા અપીલ સત્તાધિકારીને અપીલ કરી શકશે.

આધાર આપવા માટે સત્તામંડળોને મુકરર કરવા આપત. ૧૫.

- (૧) સમુચિત સરકાર, તેની કાનૂની હેસિયતની રૂએ, અશક્ત વ્યક્તિઓને આધાર આપવા માટે સમાજના લોકોને એકત્ર કરીને કામે લગાડવા માટે અને સામાજિક જાગૃતિ ઊભી કરવા માટે એક અથવા વધુ સત્તામંડળો મુકરર કરી શકશે.
- (૨) પેટા-કલમ (૧) હેઠળમુકરર કરેલું સત્તામંડળ, સંસ્થાઓમાં રહેતી અશક્ત વ્યક્તિઓ દ્વારા કાનૂની હેસિયત વાપરવા સઘન આધારની જરૂરિયાતો અને જરૂરી હોય તેવા બીજા કોઈ પગલાં સાથેનીયોગ્ય આધાર વ્યવસ્થા ઊભી કરવા માટે પગલાં લેશે.